

УДК 321.64

ПОЛІТИЧНИЙ ТРАНЗИТ В КОНТЕКСТІ НЕОТОТАЛІТАРНОГО ВЕКТОРА СВІТОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Вонсович С. Г.

Кандидат політичних наук, докторант кафедри політології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. *Політичний транзит, що має місце в пострадянських країнах, за останні майже 25 років, зазнав суттєвих трансформацій. Особливу роль на перебіг транзиту має зовнішньополітичний чинник.*

Це зумовлює подвійність впливу на транзит: з одного боку, тенденції розвитку світової політичної системи, фактори глобалізації і вектори розвитку перехідних процесів на пострадянському політичному просторі – з іншого. Зокрема, становлення України як незалежної держави співпало із переходом світу до нового етапу глобалізаційного розвитку за відсутності сформованої національної глобалізаційної стратегії. Неготовність адекватним чином відповісти на виклики глобалізму зумовило черговий «зигзаг» вектора транзиту.

Постмодерна європейська система засновується вже не стільки на балансі інтересів, а передбачає величезний ступінь взаємозалежності внутрішньої та зовнішньої політики; Таку систему можна розглядати як систему відносин, що являє собою високий ступінь взаємної підтримки і відмову від будь-якої форми силової поведінки. В контексті такої класифікації Україна радше сприймається як слабка модерна держава з окремими рисами досучасного суспільства.

Транзитивність на пострадянському політичному просторі засвідчила, що ми маємо справу з кардинальним, вартим багатьох десятиліть відкочуванням назад, із соціальною і морально-етичною деградацією суспільних відносин. І все це відбувається на тлі неототалітарних тенденцій політичного транзиту.

Типи світового порядку визначають існування відповідних їм режимів функціонування політичної системи. Однак характеристики цих режимів зумовлені вирішальним чином рисами політичних режимів глобальних держав і тому суттєво впливають на перебіг транзиту. Зокрема, імперіальний світовий порядок сприяє формуванню неототалітарного режиму функціонування політичної системи мондіалізму.

XXI сторіччя зумовило появу і активізувало фактори, що сприяють посиленню неототалітарних тенденцій суспільного розвитку і суттєво впливають на перебіг транзитивних процесів. Вираженням тенденцій транзитивного неототалітаризму є порушення рівноваги гілок державної влади, що виразилося в ослабленні законодавчої влади на користь виконавчої. Виокремлюється також інші різновиди: інформаційно-фінансовий неототалітаризм; воєнно-інформаційний неототалітаризм, що включає інформаційний колоніалізм і інформаційну війну.

Ключові слова: *політичний транзит, транзитивний неототалітаризм, неофеодалізм, глобалізація, світова політика, політична теорія.*

Постановка проблеми. Для України актуальність дослідження транзитивних процесів значною мірою зумовлена тим, що становлення її як незалежної держави відбулось

одночасно з переходом світу на якісно новий етап розвитку глобалізації. Адаптація до умов цього етапу ускладнилась тим, що Україна, виходячи з традиційної марксистської точки зору про пріоритет внутрішніх чинників державотворення, не приділила належної уваги формуванню національної глобалізаційної стратегії. І в результаті – виявилась не готовою адекватним чином відповісти на виклики глобалізму і глобальної конкуренції.

Мета статті – проаналізувати особливості транзиту на пострадянському політичному просторі в контексті неототалітарного вектора світової політичної системи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Стратегічні пріоритети та окремі напрями інтеграції України у світову систему розглядаються багатьма вітчизняними науковцями, зокрема О. Білорусом, С. Василенко, Л. Губерським, Б. Гуменюком, В. Дергачовим, О. Дергачовим, Є. Камінським, І. Ковалем, А. Круглашовим, Ю. Макаром, В. Новицьким, Б. Парахонським, Ю. Пахомовим, В. Ткачем, С. Трояном, С. Федуняком, В. Фісановим, М. Шепелєвим, С. Шергіним та іншими. Втім транзитивний зовнішньополітичний курс України не спирається на наукове осмислення глобалізаційних процесів, визначається виключно прагненням правлячої еліти інтегруватись у глобальне елітарне співтовариство. В той же час реальність і подальші перспективи поширення на Україну неоліберальних міжнародних регуляторних нормативів і стандартів змушують ставити і вирішувати питання про контроль над глобалізацією, про управління глобалізаційними процесами в національних інтересах.

Основні результати дослідження. Французький філософ П'єр Аснер зауважив, що «Ми перебуваємо в періоді невизначеності, коли не досить сказати «держава», «суверенітет», «політика» для того, щоб відродити ці реалії. Але немає іншого принципу, який би заступив їх. І, можливо, мають настати періоди справжньої анархії, громадянської війни, щоб зродити щось інше...» [1, с. 233]. Не так давно один із представників вищих кіл британської політичної еліти Роберт Купер визначив три типи держав, які сьогодні утворюють своєрідну піраміду у системі міжнародних відносин – постмодерні, модерні, досучасні. Постмодерна система, в якій живуть європейці, ґрунтується вже не стільки на балансі інтересів, а передбачає величезний ступінь взаємозалежності внутрішньої (навіть у традиційно внутрішніх справах тієї чи іншої держави) та зовнішньої політики; вона формується як система відносин, що становить собою високий ступінь взаємної підтримки і, зрозуміло, відмову від будь-якої форми силової поведінки.

Відштовхуючись від даної класифікації, Україна радше сприймається як слабка модерна держава (modern state) з окремими рисами досучасного суспільства. Отже, Україна взяла курс на перетворення модерної державної системи у постмодерну. Слід, мабуть, чітко уявляти, що наша країна фактично подала первинну заявку на вступ до елітарної і відносно закритої системи Заходу. А чи може Україна серйозно претендувати на вступ до ЄС, якщо «неофеодальні» риси усе ще наявні в економічному житті країни? До речі, це не тільки біда нашого суспільства. Як відомо, внаслідок напіврозпаду радянської системи і демонтажу РЕВ та Варшавського договору в Східній і Південно-Східній Європі виникло чимало слабко керованих (із раціональної та інтелектуальної точки зору) держав.

Політологи наголошують на неготовності Заходу до «швидкої трансформації надзвичайно сильної держави у дуже слабку державу. В Албанії, Республіці Сербії (Сербська частина Боснійської федерації), Боснії, Придністров'ї, Абхазії, Грузії, Камбоджі держава здається такою слабкою, як це було у феодальній Європі між 1100 та 1200 роками». Приблизно до цієї категорії автор відносить Росію, Беларусь, Киргизстан, Азербайджан, Україну і Казахстан [2, с. 48]. Отже, у процесі транзиту ми маємо справу з кардинальним, вартим багатьох десятиліть відкочуванням назад, із соціальною і – головне – морально-

етичною деградацією суспільних відносин. І все це відбувається на тлі неототалітарних тенденцій політичного транзиту.

Особливості того чи іншого режиму функціонування визначаються типом світового порядку. Виділення як типів світового порядку гегемоніального, імперіального порядку, порядку кондомініуму і бімультіполярного порядку визначає існування відповідних їм режимів. Вони, у свою чергу, впливають на режими функціонування національних політичних систем.

Міжнародний, в тому числі світовий, порядок безпосереднім чином впливає на характеристики політичних режимів держав хоча б тому, що «політичні режими певної епохи, які керують організацією суспільства певного типу, неминуче мають якісь спільні характеристики» [3, с. 267]. У свою чергу, характер політичних режимів держав значно впливає на характеристики міжнародного порядку конкретної епохи. Особливо значимим для встановлення того чи іншого типу міжнародного порядку є політичний режим держав – центрів сили.

Отже, типи світового порядку визначають існування відповідних їм режимів функціонування політичної системи. Однак характеристики цих режимів зумовлені вирішальним чином рисами політичних режимів глобальних держав і тому суттєво впливають на перебіг транзиту. Подібно тому, як нещодавно риси порядку кондомініуму визначалися характеристиками політичних режимів СРСР і США, сьогодні засоби і методи здійснення гегемонії визначаються політичним кліматом і традиціями владарювання, існуючими у Сполучених Штатах і Росії. В умовах порядку кондомініуму система глобального управління функціонує у тоталітарно-консенсусному режимі, який передбачає, з одного боку, тотальний контроль з боку двох наддержав над відповідними підсистемами («соціалістичною системою» і «вільним світом»), а з іншого – консенсусний механізм формування світової політики, оснований на взаємному праві вето кожної з наддержав на рішення з питань світової політики. В цих умовах зникає грань між політичною і неполітичною дією, простір політичного надзвичайно розширюється, поглинаючи всі аспекти міжнародного життя. Особливого значення набуває використання засобів ідеологічного контролю, а стан напруги у відносинах наддержав підтримувався веденням інформаційно-психологічної війни. Зникнення зі світової арени однієї з наддержав зруйнувало рівновагу в системі глобального управління та знищило попередні консенсуальні механізми глобального управління. На зміну порядку кондомініуму прийшов гегемоніальний порядок.

Гегемоніальному світовому порядку відповідає елітарно-консенсусний («олігархічний») режим, необхідність установа якого пов'язана із зацікавленістю гегемона, з одного боку, у розширенні простору своєї легітимності і ресурсної бази, а з іншого боку – у встановленні твердої, але при цьому функціональної і тому диференційованої ієрархії, що забезпечує стабілізацію даного порядку. Зокрема, американоцентричний гегемоніальний порядок підтримується існуванням системи глобального управління, що функціонує в режимі, який поєднує транснаціонально-елітарні механізми здійснення глобального управління з трансформованою консенсуальною моделлю прийняття рішень. За словами Зб. Бжезинського, «ця гегемонія тягне за собою комплексну структуру взаємозалежних інститутів і процедур, призначених для вироблення консенсусу і непомітної асиметрії у сфері влади і впливу. Американська глобальна перевага, таким чином, підкріплюється складною системою союзів та коаліцій, котра буквально охоплює весь світ» [4, с. 39].

Імперіальний світовий порядок сприяє формуванню неототалітарного режиму функціонування політичної системи мондіалізму [5]. Доцільно диференціювати його від тоталітарного політичного режиму, поняття якого є традиційним для політології. Спільність

двох понять пов'язана з тим, що тоталітарний політичний режим як політичний устрій держави ґрунтується на повному (тотальному) контролі державної влади над усіма сферами життя громадянського суспільства і кожної людини, претендуючи на управління свідомістю людей, контролювання чи програмування їх ціннісних орієнтацій і напрямку думок. Концепт тоталітаризму виступає як динамічна характеристика, що відбиває хоча і різний, але дуже високий ступінь контролю держави над громадянами, їх політичною свідомістю і поведінкою. Тоталітаризм змушує людей вважати реальною ідеологічну «надреальність», він намагається позбавити їх розумових засобів, перетворити їх на прості «коліщатка машини» (М. Геллер)). Тоталітарний режим збирається перетворити людину на піддатливий предмет.

Можна згадати, що коли наступив 1984 р., західні інтелектуали радувалися, що темне пророцтво Дж. Оруела не збулося і тоталітаризм не підкорив собі увесь світ. Але ейфорія з приводу кінця звичних форм тоталітарного суспільства відвернула увагу від нових форм тоталітаризму. Так, Оруел не збувся, але на очах збувається Хакслі та його версія ліберальної антиутопії – епохою «щасливого рабства», коли фактично на зміну принципу «немає людини – немає проблеми» нині приходять, як зазначають вітчизняні науковці, новий принцип – «немає «людського в людині» (М. Гоголь) – немає проблеми» [6, с. 279].

Зауважимо, що неототалітарний режим функціонування політичної системи зовсім не обов'язково передбачає існування таких специфічних характеристик державного тоталітаризму, як приховані від громадськості концтабори чи тотальне стеження. Проте тоталітарні тенденції в розвитку політичного режиму імперського центра здійснюють визначальний вплив на процеси трансформації арсеналу засобів і методів глобального управління, спрямованих на зміцнення і експансію імперіального порядку і які значно впливають на вектор політичного транзиту.

У наш час у сфері міжнародного життя виявляються і все більше посилюються тенденції переходу від гегемоніального до імперіального типу світового порядку. Це означає, що політична система переходить від елітарно-консенсусного до неототалітарного режиму функціонування. Такі процеси знаходять відповідне ідеологічне обґрунтування. Зокрема, у 1995 році Зб. Бжезинський заявив, що «глобалізація світового управління не є актом доброго бажання або доброї волі, а неминучим процесом». У цьому плані можна вважати, що вона неминуче буде насильницьким процесом [7, с. 108].

Транзитивний характер сучасного світового порядку породжує конкуренцію альтернативних моделей глобального управління. Сам транзитивний процес закріпився у понятті «новий світовий порядок». Під час його виникнення було значною мірою незрозумілим, яким він буде, але очевидним була його принципова відмінність від попередніх. «Новий світовий порядок» представлявся спочатку як утвердження чи розвиток демократичних принципів у сфері міжнародного життя, пізніше цей термін набув негативного смислового навантаження під впливом нарощування негативних реакцій на американську політику гегемонізму.

Поразка соціалізму як світової системи і розпад СРСР різко підсилили актуальність поняття, хоча сама концепція «нового світового порядку» зберігає деяку невизначеність і двозначність. Її внутрішній зміст, з одного боку, пов'язаний з основними постулатами неолибералізму («глобальний вільний ринок», «відкрите глобальне суспільство») і мондіалізму («глобальне управління»), а з іншого боку – атрибут «новий світовий» частково сягає до дуже відмінної за духом концепції «нового міжнародного економічного порядку», яка активно розроблялася в 70-і роки, а також до ідеї ненасильницького світу. Втім все більше у поняття «новий світовий порядок» вкладаються характеристики, які дозволяють

розглядати його як глобальний неототалітаризм. Так, О. Г. Білорус визначає новий світопорядок терміном «глобалізм», під яким розуміється «деспотична політична, економічна і соціальна влада глобальних корпорацій», або «глобальний тоталітаризм» [7, с. 24].

Одним з основних засобів закріплення такого порядку є політика «захисту прав людини». Така політика засновується на тому, що норми природного права встановлюються моральною природою людини і не створюються державами і не залежать від їх волі. Тим самим виправдовується втручання у внутрішні справи суверенних держав для захисту «природних прав» людини. Політика з позиції сили, що є засобом реалізації цього принципу, фактично нівелює грань між війною та миром, яка і так стала умовною за часів «холодної війни».

Ключовим також стає питання про досягнення політичної стабільності як політичної згоди. Динамічна рівновага є оптимальним механізмом встановлення і підтримання динамічної політичної стабільності світової системи. Політична згода як механізм пошуку взаємоприйняттого рішення з якоїсь конкретно сформульованої проблеми є тому умовою політичної стабільності.

Існуюча світова політична система функціонує не на основі парадигми згоди, а на основі силової глобалізації, примусового нав'язування національним державам норм і стандартів поведінки. Така ситуація є об'єктивно неминучою, оскільки розвиток сучасної світової системи характеризувався наявністю паралельних тенденцій мондіалізації і утвердження держав – націй. У цих умовах ідеологія «нового світового порядку» усе більш трансформується в неототалітарну версію світоустрою, покликану забезпечити глобальну керуваність взаємозалежним і одночасно фрагментованим світом.

У ХХІ сторіччі з'являються й активізуються фактори, що сприяють посиленню неототалітарних тенденцій суспільного розвитку і суттєво впливають на перебіг транзитивних процесів. Серед них можна виокремити:

- використання бігевіоральних наук з метою розробки ефективних методів і технологій управління політичною (у тому числі й електоральною) поведінкою громадян;
- застосування технологій комунікаційної революції, що відкривають нові технологічні можливості управління масовою свідомістю і політичною поведінкою людей;
- нововведення в сфері комунікацій, що викликали комунікаційну глобалізацію, незмірно збільшили відстань і простір, на який міжнародний актор може здійснювати свій вплив.
- глобалізацію світового розвитку, яка створює можливість безперешкодного використання фінансово-економічних і науково-інформаційних ресурсів для встановлення контролю з боку єдиної наддержави чи блоків ряду постіндустріальних держав над цільними регіонами чи навіть (у перспективі) світом;
- загострення екологічної і сировинної проблем і як наслідок посилення прагнення до встановлення контролю над дефіцитними світовими ресурсами.
- усунення механізму стримувань антигуманної політики, що існував в епоху протистояння двох світових політичних блоків (здаємо, що змагання соціалізму і капіталізму оцінювалося в основному на шкалі гуманних цінностей: свободи і соціальної захищеності особистості, поваги прав людини, висоти життєвого стандарту тощо);
- суттєве зменшення активного впливу робітничого і демократичного рухів, які обмежують авторитарні і тоталітарні тенденції правлячих еліт. [8, с. 117].

Все це дало підстави зробити висновок про те, що «напередодні третього тисячоріччя нові, сучасні форми тоталітаризму представляють усе більшу загрозу для свободи і демократії» [9, с. 7]. Це зумовлює небезпеку появи транзитивного неототалітаризму, особливо для демократій «з прикметниками» на пострадянському просторі.

Глобалізація значно збільшила силові можливості кожного міжнародного актора, зробила для нього можливим здійснювати геополітичний вплив на конфігурацію співвідношення сил у світі «по всіх азимутах». Відповідно, суттєво зросло число точок перетинання інтересів, цілей, цінностей учасників міжнародної взаємодії. Баланс сил в одному регіоні так чи інакше відбивається на ситуації в інших регіонах.

Звертає на себе увагу і те, що істотне скорочення комунікаційних витрат завжди стимулювало сходження великих імперій і початок епох політичних об'єднань. У контексті транзитивного неототалітаризму комунікаційна глобалізація породжує гострий конфлікт, при якому відбувається звуження можливостей захисних механізмів національних держав. Під впливом конкуренції державної і корпоративної моделей організації держави все більш починають поводити себе як корпорації. Однак саме останні є носієм буденного, прихованого, економічного тоталітаризму, риси якого закладені у принципах функціонування корпорацій. У результаті «корпоративізація» суспільств провідних держав світу стала визначальним економічним чинником спочатку появи керованих форм демократії та класичних форм тоталітаризму, а потім – їх синтезу в ході неототалітарної трансформації світового порядку.

Вираженням тенденцій транзитивного неототалітаризму є також порушення рівноваги гілок державної влади, що виразилося в ослабленні законодавчої влади на користь виконавчої. Законодавча влада виступає в провінційному значенні місцевої влади, створеної представниками «цього» народу – звідси шельмування парламентів як притулку реакціонерів та як «балаганів», неспроможних приймати рішення.

Можна констатувати, що традиційні демократичні інститути цивілізації Модерну на транзитивному пострадянському просторі вже не працюють. Як результат – окреслене О. Неклессою «усе більше поширення, як на Світовому Півдні, так і на Світовій Півночі, – хоча й у різних формах, – химери керованої демократії: свого роду симбіозу політичних декорацій демократії і механізмів олігархії або авторитаризму» [10 с. 70]. Якщо ж бути більш точним, мова йде саме про інформаційно-фінансовий неототалітаризм. При чому, системоутворюючим фактором ідеології інформаційного тоталітаризму виступають цінності збереження соціального статус-кво і політичної стабільності. Розглядаючи соціально-політичні трансформації в Росії В. Пугачов дійшов висновку, що «у посткомуністичній Росії за гіршими зразками США дуже багато зроблено для перетворення країни в неототалітарну поліцейську державу з декоративним демократичним фасадом» [9, с. 28].

Звільнені від моральних забобонів «джентльмени вдачі» безупинно ведуть свою «війну всіх проти всіх», породжують мілітаристську громадянську психологію. Мова йде про систематичні прояви імперського громадянського суспільства. Аналогічні процеси перерозподілу мілітаристської енергії з державного рівня на громадянський спостерігаються сьогодні й у пострадянських державах, де соціальне начало витискується «правом сильного».

Інформаційно-фінансовий неототалітаризм використовує специфічну нерелігійну і псевдо-деполітизовану ідеологію конс'юмеризму, індивідуалізму, абстрактної, негативної свободи (відсутність обмежень для експансії сильного) і успіху як вивищення над іншими. На зміну характерному для політичного тоталітаризму культу особистості вождя в умовах транзитивного неототалітаризму приходять культ «золотого тільця», розкоші владоможців, статусність. Поряд з голим матеріалізмом і гіперіндивідуалізмом вони блокують формування колективних форм свідомості та масовий організований протест.

На іншому полюсі соціальної реальності вони супроводжуються моральним розкладом суспільства, деградацією людських якостей і виродженням пануючої меншості.

Різноманітні форми економічного проникнення мають той же ефект, що і територіальна окупація. Проте якщо використання економічної зброї – прерогатива багатих, індустріально розвинених країн, то менш багаті економічно країни у відповідь здійснюють міграційну експансію. Крім того, економічна залежність має і зворотний вплив, тому що держави, які здійснюють економічну експансію, самі поступово попадають у залежність від своїх боржників.

Засобами встановлення воєнно-інформаційного неототалітаризму як чергової небезпеки для транзиту, є інформаційний колоніалізм і інформаційна війна. Інформаційний колоніалізм являє собою комплексний вплив інформаційними засобами, що дозволяють установити взаємний нерівноцінний інформаційний обмін між суб'єктом і об'єктом впливу. Основними завданнями інформаційного колоніалізму є одержання цінної інформації, що забезпечує власний випереджувальний розвиток за низькою ціною і підтримка об'єкта впливу на більш низькому рівні розвитку для ефективного вирішення першої задачі. Інформаційна війна – це «комплексний вплив на супротивника методами перекручування інформації і прямого впливу на психіку людини відповідними видами інформаційної зброї з метою підпорядкування її своїй волі» [11, с. 293]. Про це красномовно свідчить інформаційна політика Кремля щодо України. Її (війну – С. В.) можна розглядати як певний аналог вірусного захворювання, коли впроваджений у клітину вірус вбудовується у керуючі процесами молекули ДНК. Вірусні захворювання мають латентний період, після його закінчення настає гостра стадія, коли організм приходить у нестійкий стан і виникає ймовірність його загибелі.

Інформаційно-телекомунікаційна революція різко підсилила таку найважливішу передумову транзитивного неототалітаризму, як засоби контролю над особистістю. Створення електронних картотек, біометричних паспортів, які містять досє на все населення країни, вже не є фантастикою.

Глобальна інформатизація і комп'ютеризація, супутниковий зв'язок, кабельні радіо і телебачення роблять технічно можливими не тільки систематичну ідеологічну індоктринацію, але й управління індивідуальною і груповою, масовою свідомістю і поведінкою, електронний контроль за життям, напрямом думок людей. На думку Л. Мамфорда, «з винаходом комп'ютера відкрився сенс життя в рамках мегамашини. Він полягає в тому, щоб вводити й обробляти нескінченну кількість даних для посилення ролі і зміцнення панування системи влади» [12, с. 79].

Усе це доповнюється руйнуванням переважно стихійних і неконтрольованих владою чи організованими групами традиційних громадських, церковних, сімейних, родинних, сусідських і т.п. комунікацій, що обмежують можливості маніпулятивного впливу на свідомість.

Наявність потужних технічних засобів і ефективних методів управління індивідуальною і масовою свідомістю і поведінкою може бути реалізоване з метою утвердження неототалітаризму тоді, коли існує така найважливіша його передумова, як наявність у суспільстві перманентних вибухонебезпечних криз, конфліктної ситуації, а також впливові суспільні групи, зацікавлені у встановленні і використанні неототалітарного режиму.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз засвідчує, що транзитивний неототалітаризм являє собою соціально-політичну реальність сучасного світового політичного процесу. Вона (реальність – С. В.) простежується у процесі транзиту в пострадянських суспільствах. Хоча в завершеному вигляді він не склався, проте потенційне встановлення такого режиму робить очевидною зростаючу загрозу для справжньої демократії і свободи в ХХІ столітті. Саме тому необхідний вихід за рамки формальної квазідемократії, і цей вихід буде зроблений або лівими, або правими, але з різних позицій.

Список використаної літератури

1. Аснер П. Двадцять століття, війна мир // Дух і літера. – 1999. – № 5-6. – С. 229-244.
2. Fairbanks Ch. H. The Feudalisation of the State // Journal of Democracy. 1999. Apr. V. 10. № 2. – P. 47-53.
3. Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. Пер. з фр. В. Шовкуна, З. Борисик, Г. Філіпчука. – К. : МП «Юніверс», 2000. – 688 с.
4. Бжезинский Зб. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы / Зб. Бжезинский Пер. с англ. О. Ю. Уральской – М. : Междунар. Отношения, 1998. – 256 с.
5. Шепелев М. М. Теоретико-методологічні засади політологічного аналізу глобалізації управління: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: спец. 23.00.04 «політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / М. М. Шепелев – Чернівці, 2007. – 38 с.
6. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Ю. Н. Пахомов, С. Б. Крымский, Ю. В. Павленко и др.. – К. : Наукова думка, 2002. – 632 с.
7. Белорус О. Г. Экономическая система глобализма. / О. Г. Белорус. – К.: КНЭУ, 2003. – 380 с.
8. Вонсович С. Г. Дискурс тоталітаризму (політологічний аспект): монографія./ В. С. Вонсович – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І. – 200 с.
9. Пугачев В. П. Информационно-финансовый тоталитаризм: российский эксперимент по американскому сценарию/ В. П. Пугачев // Вестн. Мос. ун-та. Сер. 12. Политические науки. – 1999. – № 4. – С. 3-32.
10. Неклесса А. И. Трансмутация истории/ А. И. Неклесса // Вопр. философии. – 2001. – № 1. – С. 58-71.
11. Кузнецов Ю., Никольский В. Введение в теорию национальной безопасности. Проблемы безопасности русского народа и современность./ Ю. Кузнецов, В. Никольский. Алма – Ата : Верный, 1999. – 808 с.
12. Мамфорд Л. Миф машины / Л. Мамфорд // Вестн. Мос. ун-та. Сер. 12. Социально-полит. исслед. – 1992. – № 1. – С. 62-81.

POLITICAL TRANSIT IN THE CONTEXT OF NEO TOTALITARIAN VECTOR OF THE WORLD POLITICAL SYSTEM**Vonsovych S. G.**

Ph D in political science, doctoral student in political science at Kyiv National Taras Shevchenko University.

Abstract. *Political transit, taking place in the post-Soviet countries has undergone a significant transformation for the last 25 years. The foreign policy factor has a special impact on the course of transit. This presupposes the effect of duality over transit: on the one hand, by the development trend of the world political system, and, on the other hand, by the factors of globalization and development vectors in transient post-Soviet political space. In particular, the emergence of Ukraine as an independent state coincided with the transition of the world to a new stage of globalized development in the absence of formed national strategy of globalization. Unwillingness to respond adequately to the challenges of globalization led to another zigzag» transit vector.*

Postmodern European system is based not so much on the balance of interests, but involves a huge degree of interdependence between domestic and foreign policy. Such a system can be regarded as a system of relations, which has a high degree of mutual support and rejection of

any form of force behavior. In the context of this classification, Ukraine is perceived as a rather weak state of modernity with individual features of a pre-modern society.

Transitivity of the post-Soviet political space has shown that we are dealing with fundamental facing decade's undertow, social and moral, moral degradation of public relations. Moreover, all this is happening against the background of neo totalitarian trends of political transit.

Types of world order determine the existence of the corresponding modes of functioning of the political system. However, the characteristics of these modes are crucially caused by global political regimes and therefore significantly affect the course of transit. In particular, the imperial world order promotes the formation of neo totalitarian mode of the functioning political system of mondialism.

XXI century led to the emergence and further intensified factors promoting neo totalitarian tendencies of social development, which significantly affect the course of transitive processes. The manifestation of tendencies of transitive neo totalitarianism reveals itself in the imbalance of state power branches as expressed in the weakening of the legislature power in favor of the executive one. Other modifications are also manifested: information-financial neo totalitarianism; military – informational neo totalitarianism including Information colonialism and information warfare.

Key words: political transit, transitive neo totalitarianism, neo-feudalism, globalization, world politics, political theory.

Referances

1. Asner P. Dvadciate stolittia, vijna myr // Duch i litera. – 1999. – № 5-6. – S. 229-244.
2. Fairbanks Ch. H. The Feudalisation of the State // Journal of Democracy. 1999. Apr. V. 10. № 2. – P. 47-53.
3. Aron R. Myr i vijna miž nacijamy / R. Aron. Per. z fr. V. Šovkuna, Z. Borysyk, H. Filipčuka. – K. : MP «Junivers», 2000. – 688 s.
4. Bzhezynskij Zb. Velykaja shahmatnaja doska. Gospodstvo Ameryky y ego geostrategycheskye ymperatyvy / Zb. Bzhezynskij Per. s angl. O. Ju. Ural'skoj – M. : Mezhdunar. Otnoshenya, 1998. – 256 s.
5. Šepieliev M. M. Teoretyko-metodolohični zasady politolohičnoho analizu hlobalizaciji upravlinnia : avtoref. dys. ... d-ra polit. nauk: spec. 23.00.04 «polityčni problemy mižnarodnyh system ta hlobalnoho rozvytku»/ M. M. Šepieliev – Černivci, 2007. – 38 c.
6. Civilizacionnye modeli sovremennosti i ih istoricheskie korni / Ju. N. Pahomov, S. B. Krymskij, Ju. V. Pavlenko i dr. – K. : Naukova dumka, 2002. – 632 s.
7. Belarus O. G. Jekonomicheskaja sistema globalizma. / O. G. Belarus. – K.: KNJeU, 2003. – 380 s.
8. Vonsovyč S. H. Dyskurs totalitaryzmu (politolohičny aspekt): monohrafija./ V. S. Vonsovyč – Kamjaneć-Podil'ský : PP Mošak M. I. – 200 s.
9. Pugachev V. P. Informacionno-finansovyj totalitarizm: rossijskij jeksperiment po amerikanskomu scenariju/ V. P. Pugachev // Vestn. Mos. un-ta. Ser. 12. Politicheskie nauki. – 1999. – № 4. – S. 3-32.
10. Neklessa A. I. Transmutacija istorii/ A. I. Neklessa // Vopr. filosofii. – 2001. – № 1. – S. 58-71.
11. Kuznecov Ju., Nikol'skij V. Vvedenie v teoriju nacional'noj bezopasnosti. Problemy bezopasnosti russkogo naroda i sovremennost'./ Ju. Kuznecov, V. Nikol'skij. Alma – Ata : Vernyj, 1999. – 808 s.
12. Mamford L. Mif mashiny / L. Mamford // Vestn. Mos. un-ta. Ser. 12. Social'no-polit. issled. – 1992. – № 1. – S. 62-81.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ТРАНЗИТ В КОНТЕКСТЕ НЕОТОТАЛИТАРНОГО ВЕКТОРА МИРОВОЙ ПОЛИИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ

Вонсович С. Г.

Кандидат политических наук, докторант кафедры политологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. Политический транзит, имеющий место в постсоветских странах, за последние почти 25 лет, претерпел существенные трансформации. Особую роль на ход

транзита оказывает внешнеполитический фактор. Это предопределяет двойственность влияния на транзит: с одной стороны, тенденции развития мировой политической системы, факторы глобализации и векторы развития переходных процессов на постсоветском политическом пространстве – с другой. В частности, становление Украины как независимого государства совпало с переходом мира к новому этапу глобализационного развития при отсутствии сформированной национальной глобализационной стратегии. Неготовность адекватным образом ответить на вызовы глобализма обусловило очередной «зигзаг» вектора транзита.

Постмодернистская европейская система основывается уже не столько на балансе интересов, а предполагает огромную степень взаимозависимости внутренней и внешней политики; такую систему можно рассматривать как систему отношений, представляющую собой высокую степень взаимной поддержки и отказ от любой формы силового поведения. В контексте такой классификации Украина скорее воспринимается как слабое государство модерна с отдельными чертами досовременного общества.

Транзитивность на постсоветском политическом пространстве показала, что мы имеем дело с кардинальным, стоящим многих десятилетий откатом назад, с социальной и морально-нравственной деградацией общественных отношений. И все это происходит на фоне неототалитарных тенденций политического транзита.

Типы мирового порядка определяют существование соответствующих им режимов функционирования политической системы. Однако характеристики этих режимов обусловлены решающим образом чертами политических режимов глобальных государств и поэтому существенно влияют на течение транзита. В частности, имперских мировой порядок способствует формированию неототалитарного режима функционирования политической системы мондиализма.

XXI век обусловил появление и активизировал факторы, способствующие усилению неототалитарных тенденций общественного развития, которые существенно влияют на течение транзитивных процессов. Выражением тенденций транзитивного неототалитаризма является нарушение равновесия ветвей государственной власти, выразившееся в ослаблении законодательной власти в пользу исполнительной власти. Выделяются также другие разновидности: информационно-финансовый неототалитаризм; военно-информационный неототалитаризм, включающий информационный колониализм и информационную войну.

Ключевые слова: политический транзит, транзитивный неототалитаризм не-офеодализм, глобализация мировая политика, политическая теория.